

137
P R O T O K O Ł Nr. III.

Trzeciego posiedzenia polskiej i litewskiej Delegacji w Kalwarji dn. 18. wrzesnia 1920 r.

Obecni ze strony polskiej: Delegat Naczelnego Dowództwa W.P. pułk. Mieczysław Mackiewicz, delegat Ministerjum Spraw Zagranicznych Juljan Łukasiewicz, oraz rzeczoznawcy: rtm. Adam Romer, Mirosław Arciszewski i por. Leon Bulowski.

Ze strony litewskiej: delegat Sztabu Generalnego i Ministerjum Obrony Krajowej gen. lejtn. Kattche, maj. Jakajtis i kpt. Zubrys, oraz delegaci rządu litewskiego Waldemaras Czernieckis i Bronius Balutis.

Przewodniczący gen. Kattche. Posiedzenie otwarto o godz. 14-ej

Głos zabiera w imieniu delegacji p. Balutis i odczytuje ostateczną odpowiedź delegacji litewskiej / załącznik Nr. 1./.

Następnie zostaje zarządzone przerwa dla dania delegacji polskiej możności opracowania odpowiedzi na oświadczenie delegacji litewskiej.

Posiedzenie wznowiono o godz. 17-ej.

Zabiera głos p. Łukasiewicz i odczytuje odpowiedź delegacji polskiej / załącznik Nr. 2./, po wysłuchaniu której gen. Kattche oświadcza, iż delegacja litewska nie ma nic więcej do nadmienienia i wyraża szczery żal, że rokowania w Kalwarji nie dały pozytywnych rezultatów, oraz nadzieję, że w blizkiej może przyszłości w nowych warunkach strony dojdą do porozumienia.

Ogłasza się ponowna przerwa dla wykończenia protokołów i innych dokumentów, która trwa do g. 19 m. 20. Następnie posiedzenie zostaje otwarte i po wymianie podpisanych protokołów zamknięte o godz. 19. m. 20.

Delegacja Polska:

/=/ J. Łukasiewicz.
/=/ Mackiewicz pułkownik.

Delegacja Litewska:

/=/ G. L. Kattche.

Za zgodność odpisu:

O d p i s .
=====Dla Polskiej Delegacji od Delegacji Litewskiej.
=====

Delegacja Litewska ma zaszczyt zakomunikować niniejszym Delegacji polskiej, iż jest upoważniona zgłosić następujące oświadczenie:

Uważając linię 8. grudnia 1919 r. w granicach b. gub. Suwalskiej za linię prowizoryczną, ustanowioną przez Radę Najwyższą państw Ententy dla polskiej administracji, którą w żaden sposób nie może być przesłanką dla granicy pomiędzy Litwą i Polską w granicach b. gub. Suwalskiej, i pozostawiając sobie prawo co do rozwiązania kwestji granicy i rewizji uchwał Rady Najwyższej przez odpowiednie instancje i w odpowiedniej ku temu drodze, Rząd litewski pragnąc pokojowego i spokojnego rozwiązania kwestji spornych, wobec groźby ze strony Polski wojną, i zgadza się na całej rozległości, gdzie litewskie wojska są w kontakcie z polskimi wojskami odsuwać^{je} do ^{je} omówionej linii ~~czasie~~ do linii 8. grudnia 1919 r., oznaczony ją szczegółowo w tych częściach, które jeszcze nie są szczegółowo oznaczone, pod tym jednak warunkiem, że, zważywszy na postępowanie i ekscesy polskich wojsk w stosunku do miejscowej ludności, które miały miejsce np. w mieście Sejnach, polskie wojska będą również odsunięte na taką samą odległość od zajmowanych obecnie linii a w pasie neutralnym będą ustawione władze cywilne na zasadzie obustronnego porozumienia.

Prezes Litewskiej Delegacji

/=/ gen. lejtnant Katche.

Kalwarja, dn. 18. września 1920 r.

Za zgodność odpisu:

O d p i s .

D E K L A R A C J A P O L S K A .

W odpowiedzi na oświadczenie delegacji litewskiej delegacja polska widzi się zmuszoną oświadczyć, co następuje:

Wobec tego, iż Polska nie znajduje się w stosunku do Litwy w stanie wojny i że część terytorjum Polski została zajęta przez wojska litewskiej bez zgody rządu polskiego, Delegacja Polska nie widzi żadnych uprawnionych motywów, na podstawie których strona przeciwna mogłaby żądać, aby jakakolwiek część terytorjów należących do Rzeczypospolitej Polskiej nie była poddana jej władzom administracyjnym i zajmowana lub niezajmowana przez jej wojska i wobec tego nie może przyjąć dyskusji nad podobnymi warunkami.

Poza tem z punktu widzenia wojskowego, propozycja rządu litewskiego ma na celu osunięcie wojsk polskich od obecnie zajmowanych linii, co w praktycznym rezultacie sprawdza się do chęci jeszcze większego skrepowania działań wojennych wojsk polskich i ich walce z Czerwoną Armją, niż to jest obecnie, zważywszy, że obecnie to skrepowanie ma miejsce nietylko na skutek sąsiedztwa armji polskiej z armją litewską, ale również i to w większej mierze wskutek nieobjęcia przez wojska polskie, dzięki przeszkodom stawianym przez rząd litewski, całego terytorjum przynależnego Polsce. Jak wynika z powyższego, propozycja delegacji litewskiej dąży do postawienia armji polskiej jeszcze w gorsze warunki, niż to było dotychczas. Dla uniknięcia nieporozumień, które mogłyby powstać na tle twierdzenia delegacji litewskiej, iż Polska zagroziła jej wojną, uważamy za konieczne skonstatować, iż delegacja nigdy podobnej próby nie używała.

Co się tyczy wzmianki o tem, że wojska polskie dopuszczały się jakoby niewłaściwego postępowania w stosunku do ludności miejscowej w Sejnach, to delegacja polska zaznacza, iż o podobnych wypadkach nie posiada żadnych wiadomości, a za tem musiałyby one ulec sprawdzeniu, którego nie omieszkają dokonać kompetentne władze polskie,

jednocześnie jednak delegacja polska widzi się zmuszoną do wyrażenia zdziwienia, że delegacja litewska uznaje za możliwe kwalifikować w dokumencie oficjalnym jakiekolwiek działania wojska Rzeczypospolitej na jej własnym terytorjum. Poza tem delegacja polska nie może nie nadmienić, iż zdziwienie jej jest tem większe, iż słyszy ona podobno niesprawdzone zarzuty od przedstawicieli rządu, którego wojska i władze cywilne podczas chwilowej okupacji części terytorjów należących do Rzeczypospolitej dopuszczały się szeregu gwałtów nad miejscową ludnością, przez aresztowanie, wywożenie w głąb Litwy i znęcania się nad nią, że wspomniemy tu tylko dla przykładu niesłychany fakt zamordowania po uprzednim znęcaniu się nad nim Stanisława Kozakiewicza w majątku Klejny, pow. Sejneńskiego. Delegacja polska pozostawia sobie prawo zażądania w chwili odpowiedniej od rządu litewskiego należnego zadźśuczynienia za bezprawia popełnione na obywatelach Rzeczypospolitej.

Przyjmując do wiadomości oświadczenie delegacji litewskiej, będące ostateczną odpowiedzią na żądanie delegacji polskiej, delegacja polska widzi się zmuszoną raz jeszcze skonstatować, że: 1/ przez żądanie odcięcia wojsk polskich w głąb terytorjów Polski, delegacja litewska usiłuje przeprowadzić nową linię demarkacyjną, pomiędzy obydwojema armjami, co było z góry wykluczone przez rząd polski i w ten sposób wpada w sprzeczność z notą Ministra Puryckiego z dnia 12/IX 1920 i narusza wstępne warunki rokowań w Kalwarji, które były w 9.b.m. postawione przez Rząd Polski i przyjęte przez Rząd Litewski, przed wyjazdem delegacji polskiej do Kalwarji.

2/ pomimo kilkakrotnych żądań ze strony rządu polskiego, postawionych zarówno w notach telegraficznych jak oświadczeniach delegacji polskiej w Kalwarji, wojska litewskie bezprawnie zajmują dotychczas terytorja polskie, należące do Rzeczypospolitej na podstawie uchwały Rady Najwyższej z dnia 8. grudnia.

3/ Polska zmuszona do prowadzenia ciężkiej wojny z rządem

18

Rosji Sowieckiej nie otrzymała dotychczas żadnych gwarancji, co do zachowania przez Litwę ścisłej neutralności w tej wojnie, a na podstawie faktów, które mają dotychczas miejsce, ma słuszne powody obawiać się, że Litwa, korzystając z niewyjaśnionej sytuacji może pośrednio lub bezpośrednio ułatwić działania wojenne armji Czerwonej.

Z uwagi na wszystko powyższe delegacja polska widzi się zmuszoną zakomunikować, iż nie może uznać udzielonej jej ostatecznej odpowiedzi za wystarczającą i ze względu na warunki wojny prowadzonej przez Polskę i Rosję Sowiecką nie widzi możliwości kontynuowania nadal rokowań w Kalwarji. Wyjeżdżając do Warszawy Delegacja Polska oświadcza, że istniejące obecnie zawieszenie działań bojowych pomiędzy obu armjami nie będzie przerwane ze strony polskiej przed godziną 6-tą podług czasu kalwaryjskiego dn. 19/IX. Wyrażając szczerzy żal, że delegacja litewska uznała za możliwe zająć nieprzejednane stanowisko, które uniemożliwiło kontynuowanie rokowań w Kalwarji, delegacja polska oświadcza, iż rząd polski, zmuszony przez warunki narzuconej mu ze strony Rosji Sowieckiej wojny do zachowania zupełnej swobody działań wojennych, będzie jednak gotów porozumieć się z rządem litewskim, celem uregulowania pozostałych godnych konfliktów i nieporozumień, wywołanych przez wojska litewskie i z zadowoleniem powita konieczną po temu zmianę stanowiska rządu litewskiego.

Za zgodność odpisu:

